

RIJEKA ZETA · BUDUĆI PRIRODNI RIBNJAK SALMONIDA

Putnički voz koji polazi iz Titograda za Nikšić, prolazi kroz bjelopavličku dolinu. Redovna je pojava da ova dolina privlači pažnju putnika. Načičkani na prozorima kupe-a, pogledi su im upućeni ka ovoj dolini. Ono što daje čar ovoj dolini, jeste rijeka Zeta. Mnogi će pomisliti, a koji nijesu imali prilike da je vide, da je to jedna od mnogih crnogorskih divljih planinskih rijeka, koja svojim brzim tokom, hukom i žuborenjem privlači pažnju mnogobrojnih putnika. Međutim sasvim je obratno. Ispred našeg vidika pruža se rijeka koja nam na prvi pogled daje utisak da je zaista nepomična.

Tiha, mirna plavičasto zelena Zeta, pravi mnogobrojne meandre kroz njivice, livade i male voćnjake i daje nam predstavku da se u ovoj dolini nalazi niz manjih jezera koja joj daju zaista veličanstven izgled.

Što se više penjemo ka planinskom masivu Budošu u kome je uklesan najveći tunel na pruži Nikšić—Titograd, ona nam se sve više gubi iz vida, dok je potpuno ne izgubimo, što nam daje kasnije da razmišljamo da li je zaista moguće da je ova rijeka tako tiha i mirna.

Najveće iznenađenje nam pravi kad nam se ponovno javlja u Nikšićko Polje i to na većoj nadmorskoj visini.

Zeta je jedna od crnogorskih ponornica koja je zaista interesantna.

Izvire ispod planine Vojnika. Protiče kroz Nikšićko Polje u dužini od 20 km i ponire pod planinom Budoš i Planinicom. Ovaj dio sačinjava Gornju Zetu. Prilikom svog poniranja pravi podzemni pad od 500 metara, kada se javlja ponovo sa druge strane, odakle produžava kroz bjelopavličku ravnicu i ulijeva se ispod starog rimskog naselja

Duklje nedaleko od Titograda u Moraču. Ovaj dio sačinjava Donju Zetu i dug je oko 38 km.

Bila je bogata ribom i to naročito u svom donjem toku dok je gornji tok siromašan, i to salmonidama. Nije ni čudo da je bila poznata i van naše zemlje kao bogata pastrmska voda, te su je mnogi inostrani sportisti vrlo rado posjećivali.

Mnogi mještani nam danas o tome najbolje govore kakvim je bogatstvom obilovala. Nijesu rijetki primjeri pastrmki bili da su se hvatali od 10 do 12 kg. Čak je pribilježen jedan komad koji je težio 24 kg. Danas imamo manje tih primjera, da se uhvati neki veći komad, jer su u toku rata nemilice uništavane i tamanjene.

U gornjem dijelu imamo samo potočnu pastrmku, nešto malo gaovice i potočnog raka.

Ovdje postoje idealni uslovi kakvi se samo mogu zamisliti za uzgoj pastrmke. Poplavno područje Nikšićkog polja omogućava bogato nalazište prirodne riblje hrane. Ostali uslovi su takođe povoljni. Vode ima uvijek dovoljno sa povoljnom temperaturom u toku čitave godine, koja omogućava dobar razvoj pastrmki.

Još za vrijeme stare knjaževine Crne Gore vršeno je nasađivanje ovog dijela Zete šaranima. Međutim prilično hladna voda i velika visina nije im omogućila opstanak. Danas se preduzimaju sve mjere da se riblji fond obnovi. Izvršeno je poribljivanje i sem potodne pastrmke ubačena je i kaliforniska. Očekuje se da će ova voda biti idealna za razvoj kaliforniske, sem toga sadavde nema mogućnosti da migrira nigdje.

Sportsko ribarsko društvo Nikšić poklanja ogromnu pažnju čuvanju i unapređenju ovih voda. Oni ponovo očekuju da će moći da hvataju pastrmke ko iz »bazena« i da će Zeta ponovno dobiti svoj dobar glas koji je ranije uživala.

U donjem dijelu Zete imamo više vrsta pastrmke kao i nešto bijele ribe. Sem potočne ima mladice, mekousne i glavatice.

Ma da je donji tok nadmorske visine svega na oko 60 m, ipak je naseljena

čitavim tokom pastrmkom. Danas se vodi ogromna briga oko zaštite ribe i u ovom dijelu rijeke a naročito za mekoušnu i glavaticu.

Mnogi koji će imati prilike da upoznaju ljepote ove Republike, moći će da provedu izvjesno vrijeme i u pećanju na obalama rijeke Zete koja je pristupačna kako u Gornjem tako i u Donjem toku i uvjeriti se da je zaista privlačna i da se ne će lako od nje odvojiti.

D. Drecun

PODRUČJA GDJE NESTAJE SALMONIDA

Vode u Hrvatskoj, naročito u Lici i Gorskom kotaru bile su poznate po bogatstvu salmonida ne samo u našoj domovini nego i u drugim zemljama Evrope. Priroda je ovaj dio zemlje ukasila šumovitim planinama i golim vrhuncima pokrivenim snijegom do kasnog proljeća. Gorske bujice prosjekle su duboke, divlje uvale u raznobojnom stijenju i spojivši se u dolini, pretvorile su se u malu, obijesnu i neukrotivu rječicu. Tu i tamo ispod kakve pećine ili podnožja strme planine izbijaju silna vrela i bježeći krivudavim koritom preko polja nestaju u ponorima, da bi ponovo negdje izbilila zelena, prozirna rječica. Čitavi ovaj kraj isprepleo se planinskim potocima i rječicama stvorivši negdje u sredini gustih jelovih i smrekovih šuma niz zeleno modrih jezera. Sitne srebrnaste ribice stislo su se uz obalu, a jata mušica na sunčanim zrakama titraju, dok umorne ne počinu na površinu vječno nemirne vode. Obilje sitnih životinjica puzi po drhtavim vodenim biljkama ne mareći što će za čas postati plijenom nezasićene, živahne pastrvice.

Tu se razvilo carstvo pastrva, lipljana i glavatica.

Godinama su guste šume čuvale vlagu, zaustavljale svu silu potočića i brzica, a svojim tamnim, gustim sjenama branile vodene površine od žarkih, sunčanih zraka. Tekla su uvijek puna korita bistrih planinskih rijeka i potoka. Jata lipljana sunčala su se lijeno u tišu Kupe. Pastrva se obijesno praćkala za mušicama na Dretulji, ili u dubinama ostalih ličkih ponornica vrebala iza kamena sitnog pijora. Glavatice u Dobri i Kupi proganjale su neumorno preko brzica uplašenog klenića.

Polako, pa sve brže, nestajale su šume. Proljetne vode prohujale su i nestale kao vjor. Mnoga su korita preko ljeta presušila. Nestajalo je i riba. Suše, niski vodostaji i konačno čovjek, skoro su je zatrli.

Danas, — ostala je samo uspomena na nekadašnje bogatstvo ovih voda i ljepote ribolovnog športa.

Kao svake, tako i ove godine, nestrpljivo smo čekali svršetak lovostaje na pastrve. Topli ožujski dani, jugo s gustim rastrganim oblacima i protekla blaga zima s obiljem kiša, obećavali su nam mnogo. Pastrva se je rano izmrijestila, vrijeme je da se bolje ne može